

WALLONIË

foto's

Hugo Willocx

Yves Adams (Vilda)

Rollin Verlinde (Vilda)

In het voorjaar verschijnt de blauwe kogelbloem in de kalkgraslanden van Viroinval.

De Fondry des Chiens, ontstaan door karstvorming in een kalkhoudende ondergrond.

Wandelen in natuurpark Viroin-Hermeton

De canyons van België

Ten westen van de Maas, tegen de Franse grens in de Fagne-Famennestreek, ligt het Natuurpark Viroin-Hermeton. De Eau Blanche en de Eau Noire vloeien er samen tot de Viroin. Toeristisch is deze streek minder bekend, maar onder natuurliefhebbers heeft de Viroinvallei een ferme reputatie: Viroinval staat synoniem voor kalkgraslanden vol wilde orchideeën, zeldzame insecten en reptielen. In de kalkheuvels heeft de natuur honderden kloven, minicanyons en zelfs grotten gevormd.

ONVINDBAAR STADJE

Het stadje 'Viroinval' staat op geen enkele kaart. Viroinval is immers de naam van een fusie van 8 dorpen: Dourbes, Treignes, Le Mesnil, Mazée, Oignies-en-Thiérache, Olloy-sur-Viroin, Vierves-sur-Viroin en Nismes. Hoofddorp Nismes heeft net iets meer horeca en inwoners dan de rest van de gemeente. Een statig kasteel in een mooi park doet er dienst als gemeentehuis.

OPENLUCHTGROTTEN

Op het grondgebied van Viroinval vertoont de bodem honderden kloven, dolines – kleine komvormige dalen – en minicanyons; plaatselijk worden ze 'abannets' en 'fondrys' genoemd.

Een 'fondry' is een immense put, met daarin vaak grillig uitstekende rotspartijen. Deze openluchtgrotten liggen zomaar ergens midden in een weide of een bos. Ze zijn ontstaan doordat kalkrijke gesteenten beter bestand waren tegen watererosie dan andere bodemdelen, maar tegelijk gevoelig aan 'corrosie' door datzelfde water: regenwater infiltreerde in spleten en loste langzaam de kalksteen op waardoor spleten in de loop der eeuwen groter werden en uiteindelijk aanleiding gaven tot grottencomplexen en 'paleokarsten'. Na de karstvorming raakten de gapende kloven gevuld met sterk ijzerhoudend zand. Eeuwenlang – van de Romeinse tijd tot in de

negentiende eeuw – zou hieruit ijzer gewonnen worden. De ijzerafzetting is nog steeds zichtbaar op de bodem van sommige abannets.

FONDRY DES CHIENS

Vroeger waren Les Abannets met hun vele ravijnen een te mijden gebied. Sommige kloven zijn zo klein of dicht begroeid dat ze niet toegankelijk zijn, maar in andere kan je makkelijk afdalen. De bekendste is de Fondry des Chiens, even buiten Nismes. Deze abannet, honderd meter lang en twintig meter diep, is omgeven door een uniek kalkgrasland. De naam zou gegeven zijn door Muzelmannen. In hun ogen waren de autochtone christenen heidense 'honden', vandaar 'fondry (ijzersmelterij) des chiens'. Een andere overlevering wil dat de dorpingen hun dode honden in deze kloof kwamen gooien.

Karstverschijnselen liggen ook aan de basis van het ontstaan van de 'Roche

Trouée' en de 'Grottes de Neptune'. Door die laatste baant de Eau Noire zich ondergronds een weg van Petigny tot Nismes. Over dit traject, slechts 3 kilometer in vogelvlucht, doet het water 48 uur!

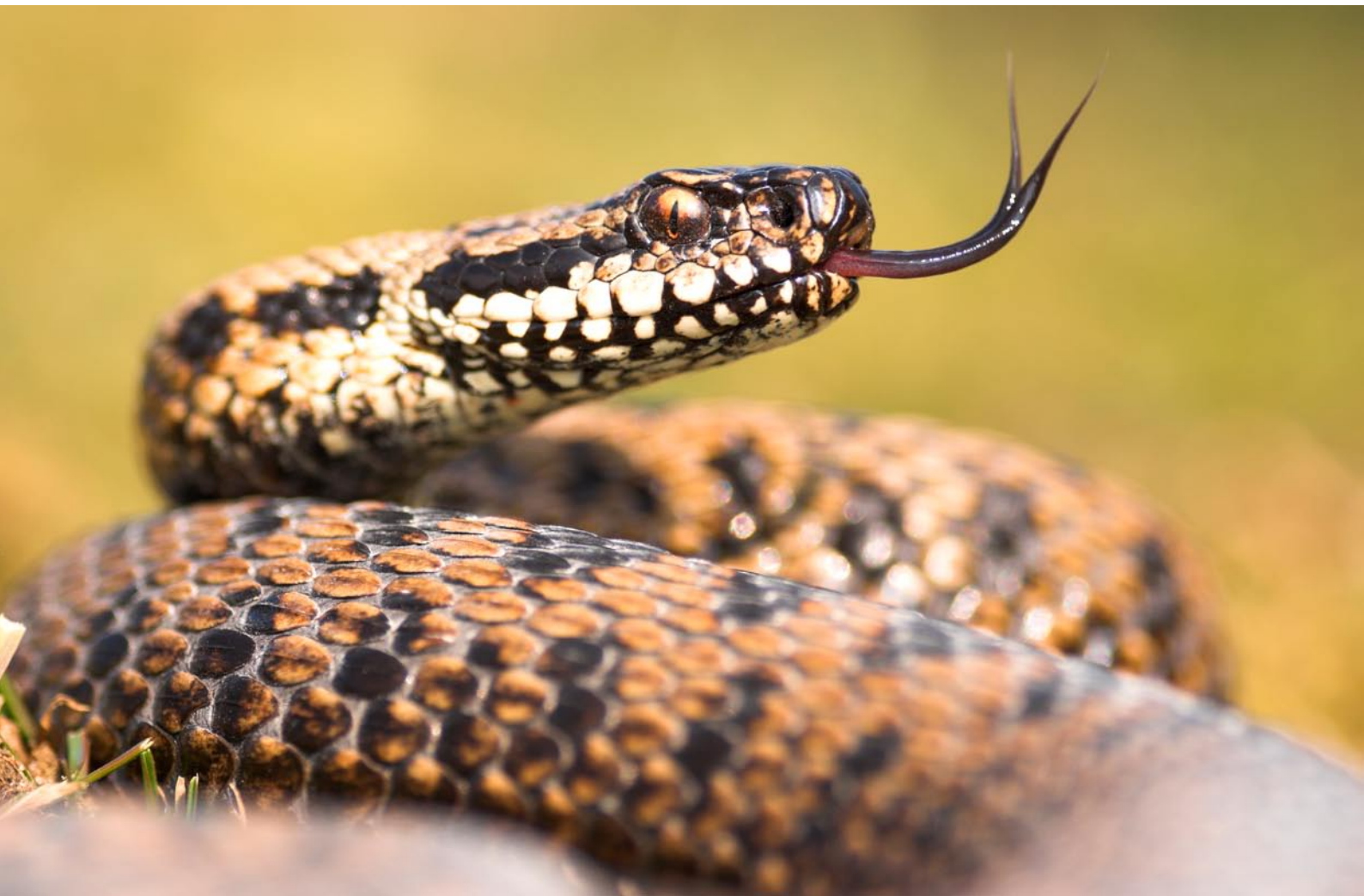
BULTEN VAN KORAAAL

De forse kalklaag die door deze streek loopt, wordt de calestienne genoemd. Ze is 400 miljoen jaar geleden ontstaan, toen hier nog een tropische zee aanwezig was. De heuvels in het gebied worden 'tiennes' genoemd en zijn eigenlijk de overblijfselen van oude koraalriffen. Vanuit de vallei zijn de restheuvels tussen de beboste hellingen vaak goed herkenbaar omdat ze maar schaars begroeid zijn. In het late voorjaar en de zomer zijn de kalkbulten van de Viroinvallei bedekt met tapijten van bloeiende orchideeën en andere kalkminnende planten.

KALKGRASLANDEN, PARELS VAN DE VIROINVALLEI

Kalkgraslanden zijn grazige, droge,

De adder ruikt met zijn tong.

voedselarme terreinen die meestal gelegen zijn op zuidgerichte hellingen. Het grondwater zit er erg diep en speelt voor de plantengroei nauwelijks een rol. Het kan er behoorlijk warm worden. De combinatie van een kalkrijke ondergrond met overwegend warm en droog weer zorgt ervoor dat op de kalkgraslanden van de Viroin een stel planten en dieren voorkomen die je eerder in het zuiden van Europa zou verwachten.

Ondanks de soms schrale aanblik, behoren kalkgraslanden tot de meest soortenrijke ecosystemen ter wereld. In dit biotoop komen onder meer zeldzame orchideeën, gentianen en bijzondere mossoorten voor. In sommige kalkgraslanden worden lokaal

tot 60 plantensoorten per vierkante meter aangetroffen. Heel typisch zijn onder meer zonneroosje, zomerbitterling, kleine pimpernel, muurpeper, wondklaver, kalkbedstro, nachtsilene, ruig viooltje, bloedooievaarsbek, kogelbloem, wildemanskruid, grote muggenorchis, bergnachtorchis en keverorchis. De heerlijke geuren van tijm en wilde marjolein zorgen meteen voor een zuiderse sfeer.

De enorme botanische rijkdom trekt op zijn beurt een grote verscheidenheid aan insecten aan. Op warme dagen gonst het hier van de dagvlinders, zweefvliegen, sprinkhanen en kevers. Eén van de meest in het oog springende vlinders is de koningspage. In dit warme, droge microklimaat gedijen

Ardense voskopschappen
beheren de kalkgraslanden.

Hagen en houtkanten zijn het geliefkoosd terrein van de geelgors.

zelfs bergcicaden en bidsprinkhanen. De Viroinvallei kan ook pronken met drie soorten slangen: adder, ringslang én gladde slang komen hier voor.

GEMENE GRONDEN

Kalkgraslanden kunnen maar bestaan dankzij begrazing. In de middeleeuwen waren de voedselarme tiennes 'gemene gronden' waarop de schapen en geiten van het hele dorp werden gehoed door een herder. De opkomst van chemische mest en de invoer van goedkoop katoen maakten begrazing als landbouwpraktijk minder rendabel. Halverwege vorige eeuw werden veel kalkgraslanden opgeplant met dennen. Ook slecht beheer, spontane verbossing en urbanisatie droegen bij tot een verdere teeloorgang. In Viroinval worden de overgebleven kalkgraslanden nu beheerd door natuurverenigingen of overheden. Daarbij worden opnieuw schaapskuddes ingezet. Mergellandschappen en Ardense voskoppen zijn prima grazers en geven echt kleur aan het landschap.

OUDE STOOMTREIN

Doorheen de vallei van de Viroin loopt een oude spoorlijn, die na jaren in onbruik te zijn geweest terug in dienst werd genomen door de Chemin de Fer à Vapeur des 3 Vallées, een vereniging van spoorfanaten. In het oude station van Treignes bouwde dezelfde vereniging een heus spoorwegmuseum uit. Er worden ook oude locomotieven en rijtuigen gerestaureerd. Een ritje met de toeristische 'trein van de drie valleien' is wellicht de leukste manier om de streek te verkennen. Van begin april tot eind oktober trekt een oude stoomlocomotief een reeks nostalgische wagons van Mariembourg naar Treignes (14 km) en terug door een idyllisch landschap.

VOORMALIG MIDDELPUNT VAN EUROPA

Het Franse Nationaal Geografisch Instituut berekende in 1995 dat het geografisch middelpunt van de Europese Unie (toen nog met 15 landen) in Oignies-en-Thiérache lag, op het grondgebied van Viroinval dus. Op deze plek, bekend als 'Le Trou du Diable' (het hol van de duivel), werd het kunstwerk 'La cathédrale de lumière' van de Belgische glaskunstenaar Bernard Tirtiaux opgericht. Het middelpunt van de nieuwe Europese Unie met 27 lidstaten ligt in de buurt van het Duitse stadje Gelnhausen, bij Frankfurt am Main.

MUSEUMDORP TREIGNES

In de Gallo-Romeinse tijd ontwikkelde zich hier, niet ver van de belangrijke weg van Keulen naar Saint-Quentin, een netwerk van villa's, vestingen en tempels. In Treignes kan je de archeologische site bezoeken van een opgegraven Gallo-Romeinse villa, het hoofdgebouw van minstens 8 gebouwen op een terrein van 6 hectare. Deze villa is gelegen aan de rand van het dorp met naar de vier windstreken een schitterend uitzicht op de glooiende bosrijke omgeving. Naast het reeds vermelde Spoorwegmuseum en de Gallo-Romeinse site herbergt Treignes ook nog een immens grote neogotische kerk uit de 19de eeuw, het Musée du Malgré-Tout (archeologie), het Museum Arthur Masson (schrijver) en een imposante oude kasteelhoeve met daarin het Ecomuseum van de Viroinstreek (oude ambachten) en het Museum van Landbouwmechanisering. Het buurdorpje Vierves-sur-Viroin is opgenomen op de lijst van mooiste dorpen van Wallonië.

rechts: Bergnachtorchis

OP STAP!

START

Ingang Parc Communal (gemeentehuis), 5670 Nismes. Ruime parking. Te bereiken vanop de R3 rond Charleroi, afrit 8. Via de E420-N5 naar Philippeville en verder richting Couvin, tot de afslag naar de N939; de N939 volgen langs Mariembourg naar Nismes (Viroinval).

AFSTANDEN

- 4 km, rode rechthoek 'Le Fondry des Chiens'
- 4 km, geel/witte rechthoek 'Le Tienne Breumont'
- 6 km, blauwe rechthoek 'Le Mousti'
- 7,5 km, gele rechthoek 'La Roche aux Faucons' (langs Fondry des Chiens, met uitbreidingslus langs la Roche Trouée)
- 8 km, groene rechthoek 'Le Tienne aux Pauquis'
- 9 km, rood/witte rechthoek 'Les Abannets' (langs de Viroin, aanbevolen!)

TOEGANKELIJKHEID

Laarzen of stevige stapschoenen aanbevolen. De wandelingen zijn niet geschikt voor kinderwagens. Honden welkom, aan de leiband.

PERSONEN MET EEN HANDICAP

De wandelingen zijn niet geschikt voor rolstoelgebruikers.

ONTHAAL

- **Office du Tourisme**,
Rue Vieille Eglise 2, 5670 Nismes
060-31 16 35
tourisme.viroinval@skynet.be
www.viroinval.be
- **Stoomtrein Mariembourg-Treig-**

nes en terug: elk weekend in april, mei, juni, september en oktober, elke dag in juli en augustus. Drie tot vier ritten per dag (stoomlocomotief, diesel of autorail). C.FV.3.V. asbl, Chaussée de Givet 51, 5660 Mariembourg, 060-31 24 40, CFV3Vmariembourg@skynet.be, cfv3v.in-site-out.com

• Spoorwegmuseum

Plateau de la gare 1
5670 Treignes
060-39 09 48
CFV3Vtreignes@skynet.be
cfv3v.in-site-out.com

• Grottes de Neptune

Rue de l'adujoir 24
5660 Petigny
060-31 19 54 of 060-34 01 98,
grottesdeneptune@skynet.be,
www.grottesdeneptune.be

OPENBAAR VERVOER

NMBS: station Couvin
TEC – bus 56 (Namur-Couvin) van halte Couvin Gare SNCB tot halte Nismes Eglise; alle dagen behalve zondag!

WANDELKAART

Viroinval, verkrijgbaar bij het NGI, www.ngi.be en bij de Toeristische Dienst, zie onthaal

JOUW STEUN VOOR DIT PROJECT

Je kunt dit project steunen door een gift op IBAN BE53 0682 1403 3153 (BIC = GKCCBEBB) van Natagora, met vermelding 'soutien zone 5'. Giften van minstens 40 euro zijn fiscaal aftrekbaar.

CONTACT

Jan Loos, 0495-32 53 30,
info@landschapvzw.be

